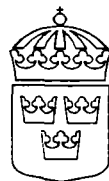

Lagutskottets betänkande

1989/90:LU33

Årsredovisningsskyldigheten

1989/90
LU33

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet två motioner som tar upp frågan om aktiebolagens skyldighet att i tid insända årsredovisning till patent- och registreringsverket.

Remissyttranden över motionerna har inhämtats från riksskatteverket, patent- och registreringsverket, Sveriges advokatsamfund samt Sveriges industriförbund. Remissyttrandena har fogats som bilaga till betänkandet.

I samband med ett studiebesök på patent- och registreringsverkets bolagsavdelning har utskottet inhämtat ytterligare information om det i motionerna påtalade problemet.

Utskottet förordar att riksdagen med anledning av motionerna som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om effektivare sanktionsmöjligheter vid underlåtenhet att avlämna årsredovisning.

Motioner

1989/90:L201 av Ylva Annerstedt (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av åtgärder mot de företag som ej lämnar in sin årsredovisning i tid till patentverket.

1989/90:L207 av Nils T Svensson och Lars Ulander (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av reglerna för aktiebolagens skyldighet att insända årsredovisning.

Gällande ordning

I 11 kap. 1 § aktiebolagslagen (1975:1385) föreskrivs att aktiebolag skall avge årsredovisning för varje räkenskapsår. Sådan årsredovisning består av resultaträkning, balansräkning och förvaltningsberättelse. För moderbolag i en koncern gäller vidare (11 kap. 10 §) att bolaget utöver årsredovisningen skall avge koncernredovisning för varje räkenskapsår,

vilken skall bestå av koncernresultaträkning och koncernbalansräkning. Enligt 9 kap. 5 § aktiebolagslagen skall ordinarie bolagsstämma hållas inom sex månader efter räkenskapsårets utgång. Vid bolagsstämman skall resultat- och balansräkningarna i årsredovisningen resp. koncernredovisningen fastställas. Beslut i frågorna får emellertid i vissa fall uppskjutas till en fortsatt stämma som då måste hållas inom två månader. Sedan resultat- och balansräkning fastställts av bolagsstämman skall avskrift av årsredovisningen resp. koncernredovisningen samt revisionsberättelsen inom en månad insändas till patent- och registreringsverket (PRV). På avskriften skall styrelseledamot eller verkställande direktör teckna bevis om att resultaträkning och balansräkning fastställts med uppgift om fastställsedagen (11 kap. 3 § andra stycket aktiebolagslagen). Redovisningshandlingarna blir då de inkommit till PRV offentliga.

Om redovisningshandlingar inte insänts till PRV, eller om de är ofullständiga, kan PRV enligt 19 kap. 2 § aktiebolagslagen vid vite förelägga styrelseledamot eller verkställande direktör att fullgöra sin skyldighet. Efterkoms inte föreläggandet får vitet utdömas av PRV. I de fall bolaget inte sänt in årsredovisning för något av de senaste två räkenskapsåren skall allmän domstol besluta att bolaget skall träda i likvidation. Anmälan till rätten av fråga om likvidation får göras av bl.a. PRV. Beslut om likvidation skall emellertid inte meddelas om det styrks att åtminstone en av de felande årsredovisningarna inkommit under ärendets handläggning i tingsrätten (13 kap. 4 § aktiebolagslagen).

Motionsmotiveringar

I motion L201 av Ylva Annerstedt (fp) framhålls att skyldigheten för aktiebolag att lämna in årsredovisning till PRV fyller en viktig funktion. Enligt motionären underlåter många företag att sända in sina årsredovisningar i tid och några påföljder härför drabbar dem sällan. Motionären anser att de sanktionsmöjligheter som för närvarande står till buds enligt aktiebolagslagen inte är tillräckligt effektiva och förordar att en förseningsavgift skall utgå när årsredovisningen inte avlämnas i tid. PRV bör vidare ges rätt att ta ut en avgift varje gång en påminnelse om årsredovisningsskyldigheten sänds till ett företag.

Även i motion L207 av Nils T Svensson och Lars Ulander (båda s) hävdas att många aktiebolag inte fullgör sin skyldighet att sända in årsredovisning till PRV. Enligt motionärerna är det endast knappt hälften av landets ca 250 000 aktiebolag som ger in årsredovisningarna i rätt tid. Motionärerna anser det vara en brist i lagstiftningen att ett aktiebolag kan undgå likvidation genom att avlämna blott den ena av de två årsredovisningar som saknas. Ett bolag kan således utan större risker nöja sig med att lämna in årsredovisningen vartannat år. Likvidationsreglerna i aktiebolagslagen bör därför ändras så att likvidation kan undgås endast om samtliga årsredovisningar avlämnats. Enligt motionärerna kan en tänkbar lösning på problemet med årsredovis-

ningsskyldigheten vara att det införs en förseningsavgift. Införandet av en sådan avgift skulle sannolikt leda till att många bolag i högre grad än i dag skulle fullgöra sina skyldigheter och PRV skulle därmed kunna ägna ökad uppmärksamhet åt de företag som försöker undanhålla sin årsredovisningar.

Pågående arbete

Med anledning av en begäran från riksdagen (bet. LU 192/93:16) tillkallades år 1984 betalningsansvarskommittén för att bl.a. överväga behovet av regler om annans betalningsansvar för skulder i aktiebolag och ekonomiska föreningar. Kommittén slutförde sitt uppdrag år 1987 genom avlämnandet av betänkandet (SOU 1987:59) Ansvarsgenombrott m.m. I betänkandet läggs fram förslag till bl.a. ändringar i aktiebolagslagen om akteägares ansvar för bolagets förpliktelser. En fråga som uppmärksammas under kommitténs arbete är bolagens skyldighet att insända årsredovisning till PRV. Kommittén konstaterar att många bolag i strid mot aktiebolagslagens bestämmelser underlåter att ge in handlingarna. Särskilt allvarligt är det enligt kommittén om underlåtenheten beror på att bolagets finansiella ställning försämrats så mycket att bolaget vill undvika att borgenärerna får kännedom om saken. Kommittén har funnit att de påtryckningsmedel som nuvarande lagstiftning anvisar i form av vitesföreläggande och tvångslikvidation inte är tillräckligt effektiva när det gäller att förmå bolagen att i tid upprätta och insända årsredovisning. Kommittén föreslår att reglerna i aktiebolagslagen kompletteras med en bestämmelse om att verkställande direktören och styrelseledamöterna skall kunna hållas personligen ansvariga för förpliktelser som bolaget ådrar sig efter det att försummelsen varat under en viss tid. I fråga om tidpunkten för inträdet av det personliga betalningsansvaret föreslår kommittén att den bestäms till 15 månader efter räkenskapsårets utgång.

Betänkandet har remissbehandlats och övervägs förnärvarande inom justitiedepartementet.

Sammanfattning av remissyttranden över motionerna

Remissyttranden över motionerna har inkommit från riksskatteverket (RSV), patent- och registreringsverket, Sveriges advokatsamfund samt Sveriges industriförbund och Svenska bankföreningen, vilka avgivit ett gemensamt yttrande.

RSV framhåller att avsaknaden av aktuella årsredovisningshandlingar hos PRV medför svårigheter för skatteförvaltningens taxerings- och revisionsarbete. Enligt RSV är frånvaron av sanktioner vid uteblivna årsredovisningshandlingar ett problem. RSV ser det vidare som en brist i lagstiftningen att likvidationsplikten inte gäller vid underlåten-

het att sända in revisionsberättelsen, en omständighet som utnyttjas av vissa bolag. RSV är tveksamt till den av motionärerna föreslagna förseningsavgiften och anser att problemen bör lösas genom andra åtgärder. RSV föreslår att tvångslikvidation skall kunna genomföras när bolaget underlåtit att sända in årsredovisning och revisionsberättelse för det senaste räkenskapsåret eller något tidigare räkenskapsår samt att likvidation skall kunna undgå endast om samtliga handlingar ingivits. Vidare förordar RSV att det av betalningsansvarskommittén framlagda förslaget genomförs men att tidpunkten för inträdet av personligt betalningsansvar bestäms till den dag då årsredovisningshandlingarna senast skall vara PRV till handa. Enligt RSV bör också bestämmelserna i 10 kap. 10 § aktiebolagslagen om revisorns anmärkningsskyldighet vid underlåten skatteinbetalning m.m. kompletteras med en föreskrift om att revisorn även skall anmärka om bolaget inte sänt in årsredovisningshandlingarna i föreskriven tid.

Patent- och registreringsverket (PRV) redovisar olika åtgärder som verket vidtagit under senare år för att bemästra problemet med aktiebolagens underlåtenhet att sända in årsredovisningar i rätt tid. Enligt PRV är situationen för närvarande den att ca 50 % av bolagen med kalenderåret som räkenskapsår och omkring 40 % av företagen med annat räkenskapsår inger årsredovisningarna inom sju månader från respektive bokslutsdag. PRV framhåller att nuvarande förhållanden innebär att informationen om bolagen starkt begränsas och föranleder ett betydande merarbete för skatteförvaltningen, domstolarna och PRV som tär på myndigheternas resurser. PRV ställer sig positivt till motionärernas förslag om förseningsavgift och understryker att en sådan avgift måste utgå med ett högt belopp om den skall ha någon effekt. Indrivningsförfarandet måste också bli rationellt. Enligt PRV skulle vidare ett genomförande av det förslag som framlagts i betänkandet (SOU 1987:59) kunna bidra till en lösning av problemet. Det personliga ansvaret för styrelseledamöter bör emellertid inträda redan vid den tidpunkt då årsredovisningen skulle ha varit PRV till handa. Styrelsen bör även åläggas skyldighet att underrätta PRV i de fall fortsatt bolagsstämma skall hållas. PRV förordar vidare skärpningar av bestämmelsen om tvångslikvidation, bl.a. så att likvidation kan undvikas endast om samtliga felande årsredovisningar insänts. Slutligen föreslår PRV en ändring i fråga om handläggningen av likvidationsärenden.

Sveriges advokatsamfund avstyrker att en förseningsavgift införs och anser att nuvarande sanktionsmöjligheter är tillräckliga.

Sveriges industriförbund och Svenska bankföreningen anser att de nuvarande sanktionsmöjligheterna är tillfyllest om de utnyttjas fullt ut. Enligt organisationerna är emellertid ett utnyttjande av sanktionsmöjligheterna resurskrävande och de anser det viktigt att PRV:s resurser i första hand används för att förkorta handläggningstiden för registreringsärenden. Organisationerna kan därför i princip godta en förseningsavgift men framhåller samtidigt att många företag av olika orsaker har svårt att iakttä den i aktiebolagslagen stadgade tidsfristen för insändande av årsredovisningar. Orsakerna till de missförhållanden som råder bör därför klarläggas innan lagstiftningsåtgärder vidtas.

Avslutningsvis påpekar organisationerna att de delar uppfattningen i motion L207 att samtliga årsredovisningshandlingar bör inges för att tvångslikvidation skall kunna undvikas.

1989/90:LU33

Utskottet

Enligt aktiebolagslagen (1975:1385) skall aktiebolag avge årsredovisning för varje räkenskapsår. Sådan årsredovisning består av resultaträkning, balansräkning och förvaltningsberättelse. Resultat- och balansräkningarna i årsredovisningen skall fastställas på ordinarie bolagsstämma som skall hållas senast sex månader efter räkenskapsårets utgång. Sedan resultat- och balansräkningarna fastställts skall inom en månad avskrift av årsredovisningen och revisionsberättelsen insändas till patent- och registreringsverket (PRV). Sedan årsredovisningen och revisionsberättelsen inkommit till PRV blir de offentliga handlingar.

Om redovisningshandlingar inte insänts till PRV, eller om de är ofullständiga, kan PRV vid vite förelägga styrelseledamot eller verkställande direktör att fullgöra sin skyldighet. Efterkoms inte föreläggandet får vitet utdömas av PRV. I de fall bolaget inte sänt in årsredovisning för något av de senaste två räkenskapsåren skall allmän domstol besluta att bolaget skall träda i likvidation. Anmälan till rätten av fråga om likvidation får göras av bl.a. PRV. Beslut om likvidation skall emellertid inte meddelas om det styrks att åtminstone en av de felande årsredovisningarna inkommit under ärendets handläggning i tingsrätten.

I motionerna L201 av Ylva Annerstedt (fp) samt L207 av Nils T Svensson och Lars Ulander (båda s) framhålls att många aktiebolag inte fullgör sin skyldighet att sända in årsredovisning till PRV. Enligt motionärerna är de nuvarande reglerna om vitesföreläggande och tvångslikvidation inte tillräckligt effektiva som påtryckningsmedel för att framtinga ett fullgörande av årsredovisningsskyldigheten, och motionärerna förordar därför att PRV ges möjlighet att ta ut en förseningsavgift av de försumliga företagen. I motion L207 framhålls också att reglerna om tvångslikvidation bör ändras så att likvidation kan undgå endast om samtliga de felande årsredovisningarna ingivits.

Utskottet vill erinra om att reglerna om upprättande och insändande av årsredovisningar och revisionsberättelser tillkommit i syfte att ge ett aktiebolags intressenter möjlighet att få insyn i bolagets ekonomiska förhållanden och utvecklingsmöjligheter. Såväl aktieägarna som bolagets borgenärer, affärskontrahenter m.fl. har behov av att få tillgång till sådana upplysningar. Särskilt för borgenärerna är det av väsentlig betydelse att de med utgångspunkt i aktuella årsredovisningar kan bedöma bolagets ekonomiska ställning. De remissyttranden som inhämtats över motionerna visar att aktiebolagen i betydande utsträckning underlåter att sända in sina årsredovisningar inom den i aktiebolagslagen föreskrivna tiden. Av landets ca 240 000 aktiebolag är det blott ungefär hälften som lämnar redovisningshandlingarna i rätt tid till PRV. Med hänsyn till den betydelse som fullgörandet av årsredovis-

ningsskyldigheten har för bolagets intressenter är nu rådande förhållanden självfallet inte godtagbara. För utskottet framstår det som uppenbart att aktiebolagslagens nuvarande regler inte erbjuder tillräckliga möjligheter för att man skall kunna komma till rätta med problemet. Utskottet delar därför motionärernas uppfattning om att sanktionssystemet vid underlåtenhet att avlämna årsredovisningar behöver effektiviseras. I motionerna har som en tänkbar åtgärd förespråkats att en möjlighet till påförande av förseningsavgifter införs och i den ena motionen har därjämte förordats en ändring av bestämmelserna om tvångslikvidation. Betalningsansvarskommittén har i sitt betänkande (SOU 1987:59) Ansvarsgenombrott m.m. förordat en regel om personligt betalningsansvar för bolagets skulder när skyldigheten att avlämna årsredovisning inte fullgjorts. Ytterligare förslag har framförts i de yttranden över motionerna som avgivits av riksskatteverket och patent- och registreringsverket. Utskottet är på det underlag som föreligger i ärendet inte berett att ta ställning till de olika förslag som framförts. Det bör i stället ankomma på regeringen att överväga vilka åtgärder som lämpligen bör vidtas för att problemet med underlåtenheten att avlämna årsredovisningar skall få en tillfredsställande lösning. Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen med anledning av motionerna som sin mening ge regeringen till känna.

Hemställan

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:L201 och 1989/90:L207 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om åtgärder mot underlåtenhet att avlämna årsredovisningar.

Stockholm den 26 april 1990

På lagutskottets vägnar

Rolf Dahlberg

Närvarande: Rolf Dahlberg (m), Stig Gustafsson (s), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Inger Hestvik (s), Gunnar Thollander (s), Lena Boström (s), Ewy Möller (m), Stina Eliasson (c), Elisabeth Persson (vpk), Elisabet Franzén (mp), Anita Jönsson (s), Maj-Inger Klingvall (s), Gunilla Andersson (s), Charlotte Cederschiöld (m), Lola Björkquist (fp) och Sven-Åke Nygårds (s).

Remissyttranden över motionerna

1989/90:L201 och 1989/90:L207

På begäran av lagutskottet har riksskatteverket (RSV), patent- och registreringsverket (PRV), Sveriges industriförbund och Sveriges advokatsamfund yttrat sig över motionerna 1989/90:L201 och L207. Sveriges industriförbund har avgett yttrandet tillsammans med Svenska bankföreningen.

Riksskatteverket

1. Bakgrund

Motionerna behandlar ett väsentligt problem, som har stor betydelse för såväl Patent- och registreringsverket (PRV) som för skatteförvaltningen. RSV och PRV har sedan en längre tid löpande kontakter och har gjort gemensamma informationsinsatser (se bifogat material) för att förbättra aktiebolagens efterlevnad av aktiebolagslagen (ABL).

Det finns i vårt land cirka 240 000 aktiebolag. Enligt uppgift från PRV (chefen för bolagsavdelningen) råder betydande eftersläpning i förhållande till kravet i 11 kap. 3 § ABL. Av aktiebolag med räkenskapsår lika med kalenderår inkommer endast 50 % av bolagen till PRV med årsredovisningshandlingar i rätt tid. Av aktiebolag med brutet räkenskapsår är motsvarande andel 40 %. (Se bifogade artikel i Balans nr 3/1990).

Den 1 januari 1990 hade PRV en balans av 6 200 aktiebolag som var mogna för likvidationsanmälan enligt 13 kap. 4 § 1 st. 4 p. ABL. Av administrativa skäl inger dock PRV årligen enbart cirka 3 500 likvidationsanmälningar till tingsrätten. Det har framförts att det skulle behövas resurstillskott såväl hos PRV som hos tingsrätterna för att effektivt och snabbt hantera de försumliga aktiebolagen.

Ett särskilt problem i sammanhanget är frånvaron av sanktioner vid uteblivna årsredovisningshandlingar. Som helt riktigt påpekas i en motion räcker det om enbart vartannat års årsredovisningshandlingar insänds till PRV. Detta missbrukas av några aktiebolag liksom den brist i lagtexten (13 kap. 4 § 4 p.) att inte revisionsberättelsen också anges. PRV kan således inte likvidationsanmäla på grund av utebliven revisionsberättelse. Balansen mellan fördelar och krav på insyn när det gäller att driva en rörelse i aktiebolagsform har allvarligt rubbats.

För skatteförvaltningens del innebär frånvaron av aktuella årsredovisningshandlingar hos PRV att uppgifterna i skattedatabasen, som veckovis uppdateras med information från PRV, ej ger erforderligt stöd för taxerings- och revisionsarbetet.

Bristerna påverkar givetvis även kvalitén på den information som erhålls från PRV via uppringda datalinjer, en teknik som utnyttjats av vissa LSKM.

2. Motionerna

RSV ställer sig tveksamt till förslaget i motionerna om förseningsavgift enligt samma regler som för självdeklaration. Beloppens storlek (1 000 kr. resp. 4 000 kr. efter anmaning) ter sig närmast symboliska. Den föreslagna förseningsavgiften bör ses som ett instrument i syfte att

förmå de skötsamma att i rätt tid sända in årsredovisningarna till PRV. Emellertid uppstår problem i samband med utebliven betalning av påförda förseningsavgifter. Det kommer som framgår av de statistiska uppgifterna ovan därvid att handla om massärenden.

Uppföljande åtgärder kommer således att bli mycket omfattande. För PRV återstår att vid utebliven betalning via betalningsföreläggande söka försätta aktiebolaget i konkurs (enskilt mål). Allmänt mål förutsätter ändring i utsökningsbalken. Oavsett förfaringsätt blir det administrativt betungande för involverade myndigheter, särskilt kronofogdemyndigheter och tingsrätter.

Därtill kommer det grundläggande problemet för PRV att kvarstå, nämligen att varje år i rätt tid erhålla årsredovisningshandlingarna inklusive revisionsberättelse.

Mot denna bakgrund bör man enligt RSV:s uppfattning i första hand rikta in åtgärderna på att ändra vissa bestämmelser i ABL vilket även motionen L207 till viss del tar fasta på.

3. Förslag till ändringar i ABL

I motion L207 påtalas inledningsvis bristerna i lagstiftningen och behovet av lagändring. En tänkbar lagändring kan enligt RSV:s uppfattning omfatta följande tre avsnitt i ABL:

1a) Ändring av 13 kap. 4 § 1 st. 4 p. till följande lydelse:

bolaget ej har enligt 11 kap. 3 § sänt in årsredovisning och revisionsberättelse för senaste räkenskapsåret eller något tidigare räkenskapsår

1b) Tillfogande av en ny mening i 13 kap. 4 § 2 st.:

Likvidationsgrunden kvarstår till dess samtliga handlingar som avses med anmälan inkommit till registreringsmyndigheten.

2. Tillfogande av ett nytt tredje stycke till 11 kap. 3 § med följande lydelse:

Om handlingar enligt andra stycket ej insänts till registreringsmyndigheten i föreskriven tid inträder solidariskt ansvar enligt 13 kap. 2 § fjärde stycket första meningen för de förpliktelser som uppkommer för bolaget.

3. Tillfogande av en ny punkt 5 till 10 kap. 10 § 4 st. med följande lydelse:

5. att i rätt tid insända handlingar enligt 11 kap. 3 § andra stycket.

4. Motivering till de tre förslagen ovan

4.1 Årsredovisning och revisionsberättelse

Medan 11 kap. 3 § föreskriver årsredovisning och revisionsberättelse nämner 13 kap. 4 § 1 st. 4 p. enbart årsredovisning. Av det skälet kan PRV inte likvidationsanmäla aktiebolag som underlåter att sända in revisionsberättelse. RSV anser att en sådan sanktion är erforderlig.

4.2 Senaste räkenskapsår

Med nuvarande utformning av 13 kap. 4 § 1 st. 4 p. kan aktiebolagen nöja sig med att insända årsredovisning vartannat år och likväl undgå likvidation. För att komma tillrätta med detta missbruk föreslås ändring till "senaste räkenskapsåret eller något tidigare räkenskapsår", varigenom PRV tillförsäkras en obruten följd av årsredovisningar. Stöd för likvidationsanmälan ges med hjälp av tillägget i paragrafens andra stycke.

Detta förslag har tidigare framförts av betalningsansvarskommittén (SOU 1987:59). I förslaget sattes gränsen för ansvarsinträde till 15 månader efter räkenskapsårets utgång. Detta är emellertid en alltför lång tid. En summering av de maximalt tillåtna tidsfristerna enligt aktiebolagen ger vid handen:

9 kap. 5 § 1:a stycket 6 månader

9 kap. 5 § 3:e stycket 2 månader

11 kap. 3 § 2:a stycket 1 månad

Maximalt tillåten tid för insändande till PRV blir således 9 månader efter räkenskapsårets utgång.

Det bör därvid observeras att s.k. fortsatt stämma enligt 9 kap. 5 § 3 st. är mycket ovanligt. Vidare torde statistiskt sett bolagsstämma enligt 9 kap. 5 § 1 st. i allmänhet hållas inom tre månader efter räkenskapsårets utgång. Flertalet årsredovisningar borde därför insändas inom en 4 månaders period efter räkenskapsårets slut. Man borde därför i vart fall kunna tillämpa solidariskt ansvar efter maximalt möjlig tidsutdräkt, nämligen 9 månader efter räkenskapsårets utgång.

4.4 Revisorns upplysningsplikt

Företagets revisor skall enligt 10 kap. 10 § 4 st. i revisionsberättelsen anmärka om bolaget inte fullgjort sin skyldighet att göra avdrag för skatter, anmäla sig för registrering till mervärdeskatt, lämna uppgifter om sociala avgifter eller mervärdeskatt eller i rätt tid betala dylika skatter och avgifter.

Bestämmelsen föreslås kompletteras med en föreskrift att revisorn även skall anmärka om bolaget inte fullgjort sin skyldighet att i rätt tid insända årsredovisningshandlingar till PRV, vilket på ett naturligt sätt anknyter till revisorns oberoende roll att tillgodose bolagets samtliga intressenter.

5. Avslutande synpunkter

Ovanstående bedömning och konkreta förslag till ändring i ABL har framkommit efter ingående diskussioner med i första hand ledningen för PRV:s bolagsavdelning, som RSV har ett nära samarbete med i olika frågor av gemensamt intresse.

Patent- och registreringsverket

Bakgrund

Något om vad PRV har gjort

Under de senaste åren har PRV i olika sammanhang påtalat att åtskilliga aktiebolag inte iakttar skyldigheterna enligt 9 kap. 5 § och 11 kap. 3 § aktiebolagslagen (ABL) beräffande sina räkenskapshandlingar, och PRV har därför på olika sätt försökt att öka förståelsen kring skyldigheten att ge in räkenskapshandlingar i rätt tid till verket. Bland de åtgärder som vidtagits kan nämnas bl.a. följande:

– Förtida påminnelser

Samtliga bolag har fr.o.m. 1987 fått förtida påminnelser om skyldigheten att insända årsredovisningar. Dessa har utsänts tre till fem månader efter räkenskapsårets utgång, dvs. innan aktiebolagslagens maximala

tidsfrist om sju månader löpt ut. Under mars månad 1990 har drygt 105 000 sådana påminnelser gjorts till bolag med bokslut per den 31 december 1989. I påminnelserna anges även om räkenskapshandlingar saknas från bolaget för tidigare år eller om tidigare ingivna handlingar ansetts vara bristfälliga.

– Likvidationsanmälningar

Under de senaste fem åren har 2 000–3 500 bolag/år anmälts till tingsrätt för fråga om likvidation. Bolagen har i dessa fall saknat årsredovisningar för de senaste två räkenskapsåren.

– Viten

Sedan 1988 har närmare 500 vitesförelägganden meddelats verkställande direktörer eller styrelseledamöter i bolag som inte respekterat årsredovisningsskyldigheten.

– Särskilda påminnelser

Under 1988 skickades en speciell anmaning till de 1 681 bolag som hade 500 000 kr. eller mer i aktiekapital och som inte skickat in sin senaste årsredovisning.

– Anmaningar med hot om påföljd

Sedan hösten 1989 har cirka 5 500 anmaningar med hot om vite eller likvidation skickats till bolag som inte skickat in räkenskapshandlingar. Anmaningar med hot om vite har skickats till bolagets verkställande direktör eller till en styrelseledamot. PRV kan med hjälp av dataprogram välja att skicka anmaningar till bolag från vissa län, till bolag med visst aktiekapital eller till bolag med visst sökord i firman, exempelvis till bolag där orden advokat, revision eller restaurang ingår i firman.

Kostnaderna för vidtagna åtgärder

PRV uppskattar att det för arbetet med likvidationsanmälningar, viten m.m. åtgår cirka 4,5 personår och att personalkostnaden uppgår till drygt 1 300 000 kr./år. Därtill kommer kostnader för porto, kuvert och papper med cirka 900 000 kr./år.

Resultat av vidtagna åtgärder

För närvarande har PRV sju månader efter respektive bokslutsdag fått in cirka 50 % av årsredovisningarna med bokslut per den 31 december och mindre än 40 % av årsredovisningarna med bokslut per den 30 april, den 30 juni eller den 31 augusti. En ökning har dock skett för årsredovisningarna per den 31 augusti 1989, där cirka 48 % har inkommit. PRV har i sin verksamhetsplan satt som mål att 80 % av årsredovisningarna skall ha ingivits till PRV sju månader efter respektive räkenskapsperiods utgång. I dag nås denna siffra först ett år efter räkenskapsårets utgång.

Antalet bolag som är "likvidationsmogna", dvs. samtliga bolag som inte sänt in räkenskapshandlingar för de senaste två räkenskapsåren, har minskat från cirka 10 000 bolag (1987) till cirka 5 500 (april 1990).

Många av de bolag som likvidationsanmälts undgår likvidation genom att insända endast en av de två saknade årsredovisningarna. Svagheter i bestämmelserna i 13 kap. 4 § 1 st. 4 p. och 2 st. ABL, är välkända av bolagen. Åtskilliga bolag utnyttjar dessa svagheter genom att skicka in en årsredovisning endast vartannat år eller också genom

att dröja med att skicka in den senaste årsredovisningen, dvs. årsredovisning för kalenderåret 1988 ges in till PRV först i juni månad 1990. Det förekommer också att bolagen inte insänder revisionsberättelse.

Vad gäller antalet gjorda likvidationsanmälningar, har PRV funnit att verket med nuvarande resurser inte har möjlighet att göra mer än maximalt 3 500 anmälningar/år. Förutom att skicka anmälningarna till tingsrätterna innebär detta arbete bl.a. att behandla en stor mängd telefonsamtal och brev, att kommunicera med tingsrätterna, samt att skriva yttranden till hovrätterna och högsta domstolen.

Samtliga aktiebolag har under de senaste åren fått information från PRV om årsredovisningsskyldigheten. Som framgått, ligger efterlevnaden dock inte tillnärmelsevis på en acceptabel nivå. Dröjsmålen att skicka in räkenskapshandlingar är ett generellt problem och kan inte hänföras till små bolag, vissa branscher eller vissa regioner.

PRV:s förslag i anledning av motionerna

Motionerna behandlar ett problem, som medför att informationen om aktiebolagen starkt begränsas och som därtill åsamkar bl.a. PRV, de allmänna domstolarna och skatteförvaltningen ett merarbete som avsevärt tär på respektive myndighets tillgängliga resurser. Förutom de kostnader PRV har för denna verksamhet, torde även tingsrätterna få avsätta stora resurser för att handlägga de cirka 3 000 likvidationsärenden som PRV årligen initierar. Handläggningen kräver insatser av assistenter i bl.a. delgivningsförfarandet och vidare måste tingsrätten vid förhandlingsdagen ha tre behöriga domare tillgängliga. Tingsrätterna ha även påtalat att handläggningen kräver tillgång till rättegångssalar, vilket hämmar övrig verksamhet i domstolarna.

PRV ställer sig därför positivt till förslaget i motionerna att införa förseningsavgifter för bolag som lämnar årsredovisningarna för sent. För att uppnå syftet att få in handlingarna i tid, bör avgiften bestämmas till en sådan nivå att ett slarv i det här avseendet blir kännbart för bolaget. Avgiften bör enligt PRV därför sättas till i vart fall 5 000 kr.

En särskild fråga som aktualiseras av förslaget om förseningsavgifter, rör indrivningsförfarandet. Detta måste vara rationellt, eftersom ett antal bolag sannolikt måste bli föremål för betalningskrav. Två möjliga vägar erbjuder sig. Det ena alternativet innebär att PRV köper tjänster av någon inkassobyrå och därefter tillämpar sedvanliga rutiner vid utebliven betalning, dvs. betalningsföreläggande och därefter i förekommande fall ansökan om konkurs. Det andra alternativet, som torde kräva ändringar i utsökningslagstiftningen, skulle innebära att det uppdras åt kronofogdemyndigheten att för PRV:s räkning driva in ej betalda avgifter. Av de båda alternativen föredrar PRV det senare, eftersom detta system är snabbare och enklare för verket.

Oavsett vilket alternativ som väljs, kommer resurser att behövas hos PRV för indrivning av förseningsavgifterna. Dessa resurser torde dock bli mindre i det senare alternativet.

PRV antar att mellan hälften och två tredjedelar av de bolag, som i dag skickar in handlingar för sent skulle iakttä fristerna för att undvika förseningsavgift. Enligt PRV:s uppfattning bör därför ytterligare åtgärder vidtas beträffande de bolag som trots förseningsavgift inte iakttar skyldigheten att insända årsredovisning. Det enda som enligt PRV:s uppfattning säkerställer att räkenskapshandlingar ges in till PRV är likvidationsinstitutet. PRV anser därför att bestämmelserna om likvidation måste ändras så att tidpunkten, när ett bolag kan likvidationsanmälas, tidigareläggs. Ändringarna bör ske enligt följande:

- PRV skall anmäla till tingsrätt om årsredovisning och/eller revisionsberättelse fortfarande saknas elva månader efter räkenskapsårets utgång. PRV utgår från att de bolag som inte skickar in årsredovisningar trots hot om förseningavgift inte heller är benägna att betala förseningsavgiften. Genom att förändra förutsättningarna för likvidationsbeslut måste bolagen skicka in årsredovisningarna tidigare än vad som nu krävs för att undvika likvidation. Antalet bolag som blir möjliga att likvidationsanmäla kommer att öka, men PRV utgår från att mängden ändå blir hanterlig, eftersom hotet om förseningsavgift bör få många bolag att skicka in handlingarna i tid.
- För att undgå likvidationsbeslut skall bolaget till PRV inge räkenskapshandlingar, dvs. såväl årsredovisning och revisionsberättelse, för *samtliga* de år som saknades när anmälan gjordes. Som tidigare framhållits, kan bolag undvika likvidation genom att skicka in årsredovisningar enbart vartannat år. PRV ser det som angeläget att denna möjlighet upphör.

I betänkandet Ansvarsgenombrott m.m. (SOU 1987:59) föreslogs att styrelsen skulle drabbas av personligt ansvar för bolagets förpliktelser, om årsredovisningen inte insändes till PRV inom 15 månader efter räkenskapsårets utgång. PRV anser att ett genomförande av detta förslag också skulle bidra till att få in årsredovisningshandlingar tidigare. PRV anser dock att detta ansvar bör inträda omedelbart efter det att tidsfristen att insända handlingar gått ut.

Enligt 9 kap. 5 § aktiebolagslagen kan ett bolag hålla fortsatt stämma för att fastställa resultat och balansräkning. Sådan stämma skall hållas inom två månader. I sådana fall bör de frister som föreslås beräffande förseningsavgifter förlängas. För att PRV skall få kännedom om detta, bör föreskrivas att styrelsen genast skall underrätta PRV om fortsatt stämma skall hållas.

I anledning av de aktuella motionerna och de förslag PRV avgett i anledning av dessa förslår PRV följande ändringar i aktiebolagslagen (ABL).

1. 9 kap. 5 § 3 st. ABL tillförs en ny mening

Styrelsen skall genast underrätta registreringsmyndigheten om fortsatt stämma skall hållas.

2. 11 kap. 3 § ABL tillförs ett nytt tredje stycke:

Om handlingar enligt andra stycket ej insänts till registreringsmyndigheten i föreskriven tid inträder solidariskt ansvar för styrelseledamöterna för de förpliktelser som uppkommer för bolaget.

3. 13 kap. 4 § 1 st. 4 p. ABL ändras till:

bolaget elva månader efter utgången av senaste räkenskapsåret ej till registreringsmyndigheten har inkommit med årsredovisning och/eller revisionsberättelse eller om bolaget ej till registreringsmyndigheten har inkommit med räkenskapshandlingar för tidigare räkenskapsår.

4. 13 kap. 4 § 2 st. ABL tillförs en ny mening:

Likvidationsgrunden kvarstår till dess att samtliga handlingar som avses med anmälan eller ansökan har inkommit till registreringsmyndigheten och dessa har godtagits av myndigheten.

5. 19 kap. ABL tillförs en ny 3:e paragraf

Bolag som till registreringsmyndigheten inkommer med årsredovisning eller revisionsberättelse efter utgången av den i 11 kap. 3 § 2 st. angivna tiden eller med delårsrapport efter utgången av den i 11 kap. 12 § 2 st. 3 p. angivna tiden, skall till myndigheten erlägga förseningsavgift.

PRV anser att avgiftens storlek skall regleras i aktiebolagsförordningen.

Avslutningsvis vill PRV ta upp en processuell fråga som rör handläggningen av likvidationsärenden. PRV har i yttrande över promemorian "Domstolarna i framtiden — En idéskiss" (Ds 1989:2) föreslagit att vissa likvidationsbeslut bör flyttas från domstolarna till PRV. Verket anser att det i dag förekommer en hel del dubbelarbete beträffande dessa ärenden, vilket kunde undvikas om handläggningen låg på ett ställe. Domstolarnas befattning med denna typ av likvidationsärenden avser endast att konstatera om handlingarna inkommit till PRV i rätt tid. Denna prövning kan med fördel göras direkt av PRV. En överflyttning till PRV skulle även vara till fördel för de bolag som likvidationsanmäls, eftersom dessa bolag i dag är osäkra på ansvarsfördelningen mellan PRV och domstolarna. PRV föreslår att den nya domstolsutredningen får i uppdrag att även utreda denna fråga.

Sveriges Industriförbund och Svenska Bankföreningen

Organisationerna delar uppfattningen att det är utomordentligt väsentligt att skyldigheten att ge in årsredovisning till patent- och registreringsverket fullgörs. Dessa rapporter utgör ett viktigt medel för leverantörer och andra bolagsborgenärer vid kontrollen av bolagets skötsel.

Såvitt vi kan bedöma borde de möjligheter som redan i dag finns till vitesföreläggande och begäran om likvidation i och för sig vara tillfyllest för att komma till rätta med tredskande företag om dessa bestämmelser utnyttjas till fullo. Å andra sidan har vi förståelse för att de anvisade möjligheterna är resurskrävande. Det är väsentligt att patentverkets resurser används på ett ändamålsenligt sätt — bl.a. så att handläggningstiderna för registreringsärenden kan förkortas. Vi kan således i princip godta att en förseningsavgift införs i den mån detta anses nödvändigt för att effektivisera processen.

Det förhåller sig emellertid så, enligt uppgifter som inhämtats från företagen, att såväl mindre som större bolag trots goda ambitioner ofta inte hinner sammanställa årsredovisningshandlingar, hålla bolagsstämma och sända in årsredovisningshandlingar inom i lagen stadgade frister.

Utformning och sammanställning av årsredovisningshandlingar ställer numera krav på sådan kompetens att ett mindre bolag ofta är beroende av utomstående uppdragstagares tjänster. Det förhållandet att det är svårt för bolagen att få använda sig av brutet räkenskapsår bidrar till en arbetsanhopning vissa tider hos revisorer och redovisningsbyråer.

Större bolag med utländska dotterbolag har ibland svårigheter att i tid för att kunna fullgöra koncernredovisningsskyldigheten inhämta fullständiga årsredovisningar från dotterbolagen. Dessa bolag har ju att följa utländsk lagstiftning och praxis vilken ofta, t.ex. beträffande tiden för redovisning, inte överensstämmer med den svenska.

När väl bolagsstämma hållits uppställer lagen krav på, inte bara att avskrift av årsredovisning och revisionsberättelse med bevis om fastställelse etc. skall inges, utan också att vissa övriga handlingar skall insändas tillsammans med årsredovisningen. Hit hör förteckningar över styrelseledamöter, verkställande direktör, firmatecknare, revisorer

m.fl. Protokollet från bolagsstämman måste också föreligga i justerat skick. För större bolag, med kanske ett stort antal dotterbolag, kan det föreligga praktiska svårigheter att sammanställa och kontrollera uppgifter i dessa handlingar och i förekommande fall inhämta underskrifter. Härtill kommer att detta oftast skall ske under semestertid, vilket kan synas utgöra ett mindre problem, men som de facto innebär stora besvär.

För ett icke ringa antal bolag förhåller det sig alltså så att den tid inom vilken årsredovisningshandlingarna skall sammanställas och inges är för kort. Detta har blivit alltmer märkbart med ökade krav på redovisning och redovisningshandlingar och med den allmänt ökande komplexiteten i affärstransaktionerna.

Organisationerna anser därför att skälen till de missförhållanden som föreligger bör undersökas ytterligare innan man vidtar några lagstiftningsåtgärder. Vi förordar att detta sker skyndsamt. Framkommer härvid att tidsfristerna generellt sett är för knappt tilltagna bör en förlängning övervägas. Under alla omständigheter måste, av de skäl vi redogjort för, till en förseningsavgift kopplas en möjlighet till anstånd med att inge handlingarna.

Vi vill avslutningsvis framföra att vi delar motionärernas uppfattning att samtliga årsredovisningshandlingar bör inlämnas för att likvidationsplikten skall undgås.

Sveriges Advokatsamfund

Samfundet avstyrker förslagen om införandet av förseningsavgifter. Samfundet delar motionärernas synpunkter vad avser vikten av att aktiebolags skyldighet fullgörs i enlighet med gällande regler.

Nuvarande ordning ger vid handen att PRV kan besluta om vitesföreläggande för aktiebolag som inte fullgör sina skyldigheter i nu ifrågakavande avseenden. Vidare kan bolagen anmälas till likvidation om årsredovisning för något av de senast gångna åren inte givits in.

Till detta kommer att aktiebolag numera skall ha auktoriserad eller godkänd revisor, vars uppgift bl.a. är att tillse att bolaget följer reglerna om t.ex. årsredovisnings upprättande och ingivande. Härutöver kan noteras att samtliga aktiebolag är skyldiga att årligen inge inkomstdeklaration åtföljd av årsredovisningshandlingar.

Det allmännas behov av kontroll av aktiebolagen synes därmed väl tillgodosett.

Vitesföreläggande kan förvisso förefalla vara en omständlig procedur, men detta skall vägas mot det allmännas intresse av att utöva kontroll eller ställa kontrollmöjligheter till förfogande. Vad som anförts i motionerna ger inte vid handen att det allmännas eller enskilda intressen numera har ett större intresse eller tyngre vägande skäl än vid tidpunkten för nu gällande lagreglers införande. Vidare finns anledning avvakta utfallet av kravet på kvalificerade revisorer i samtliga aktiebolag.

I den ena motionen omnämns det allmännas behov av att komma till rätta med oseriös verksamhet. Samfundet ställer sig bakom åtgärder som tillgodoser sådana behov, men ifrågasätter huruvida en förseningsavgift överhuvud skulle komma att beaktas av den kategorin av bolag. Förseningsavgifter kan i stället leda till ökad administration hos PRV.

Om ett påtagligt behov föreligger från det allmännas och enskildas sida att löpande få tillgång till aktiebolagens årsredovisningar synes närmast till hands ligga att förändra nuvarande regler på så sätt att skyldighet föreligger för aktiebolag att *varje år* inge årsredovisning.

Uteblir årsredovisning för något år, skall detta leda till vitesföreläggande. Uteblir mer än en årsredovisning skall anmälan göras till tingsrätten.

1989/90:LU33
Bilaga

